

Briefadvies

Besluit 'zwemmen in open water'

Advies over de wijzigingen in VLAREM II wat betreft zwemmen in open water

Datum van goedkeuring 29/06/2023

Volgnummer 2023 | 22

Coördinator + e-mailadres Wim Van Gils, wim.van.gils@minaraad.be

Minaraad

Herman Teirlinckgebouw
Havenlaan 88 bus 15
1000 Brussel
T 02 558 01 30
E info@minaraad.be
www.minaraad.be

Mevrouw Zuhel Demir
Vlaamse minister van Justitie en
Handhaving, Omgeving, Energie en
Toerisme
Koning Albert II-laan 7
1210 Sint-Joost-ten-Node

Uw bericht van

02/06/2023

Datum

29/06/2023

Uw kenmerk

ZD/RB

Contact e-mail

Wim.van.gils@minaraad.be

Ons kenmerk

01/L23/2023/321

Contact telefoon

02/558.01.37

Mevrouw de minister,

Op 3 juni 2023 ontving de Minaraad uw adviesvraag over de voorgenomen wijzigingen aan VLAREM II betreffende het zwemmen in open water. De Vlaamse Regering wil met deze wijzigingen mogelijk maken dat er op meer locaties kan gezwommen worden in open water. De vraag daartoe stijgt immers, aangedreven door de klimaatverandering, en tot uiting gebracht door een aantal initiatieven van burgers¹. Het voorstel bevat daartoe twee sporen.

Vooreerst worden een aantal praktische voorwaarden voor zwemzones versoepeld. De aanwezigheid van stortbaden en cabines zijn niet langer vereist, net als de verplichting om een zacht hellende strook zand aan te leggen. In de plaats daarvan komt een verplichte risicobeoordeling, waarvan de inhoud nog te ontwikkelen is.

Daarnaast is er de introductie van een nieuwe categorie van zwemwateren zonder beheerder. Ook daarvoor is een risicobeoordeling nodig, verder is enkel de aanwezigheid van een zwemboei verplicht. De waterkwaliteit in alle zones moet nog steeds voldoen aan de zwemwaterkwaliteitsnormen. Vertegenwoordigers van de VMM, het departement Omgeving en uw kabinet lichtten het voorstel toe op 15 juni 2023, de Raad wenst hen daarvoor uitdrukkelijk te danken.

De Minaraad steunt de doelstelling om meer plaatsen aan te duiden waar er kan gezwommen worden in open water. Daarmee kan niet alleen tegemoet worden gekomen aan de stijgende vraag, het kan ook bijdragen aan een stijgende bewustwording bij burgers over de waterkwaliteit en de factoren die daar impact op hebben, zoals de overstorten. De Raad heeft een aantal concrete adviezen bij het voorstel, en enkele aanbevelingen in de bredere context.

Vooreerst meent de Raad dat bij de aanduiding van de vrije zwemzones, er **voldoende aandacht moet zijn voor de impact daarvan op de omgeving**. Een zwemzone kan een impact hebben op het omringend landgebruik (bijvoorbeeld landbouw, andere recreatie, ...) en, afhankelijk van de ruimtelijke context, ook impact hebben op andere doelstellingen binnen het waterbeleid, bijvoorbeeld indien de beoogde zwemzone in een beschermd gebied voor natuur of drinkwaterwinning zou komen te liggen.

¹ Zie onder andere de initiatieven van de organisatie [Outdoor Swimming](#), of de "[Dobberdag](#)" in Gent.

De Raad meent dat deze aspecten niet afdoende zullen afgedekt worden door de voorziene toestemming van de waterbeheerder. Daarom zou deze impact uitdrukkelijk aan bod moeten komen in de motivering bij de aanduiding door de gemeenten. Waar nodig zouden de gemeenten daarbij advies moeten kunnen vragen aan gespecialiseerde instanties zoals het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) of de drinkwatermaatschappijen. Het lijkt de raden ook logisch dat eigenaars en gebruikers van aanpalende percelen bij de zwemzone worden geconsulteerd voor de finale aanduiding.

Het ontwerpbesluit gaat bij de “vrije zwemzones” uit van de eigen verantwoordelijkheid van de zwemmer. De raden vragen om te bekijken of dit uitgangspunt zou kunnen gelden voor alle zwemgelegenheden in Vlaanderen (ook degenen die vallen onder rubriek VLAREM II 5.32.8), waarbij de gebruiker dan geïnformeerd wordt over het niveau van toezicht in een zwemgelegenheden.

Om de praktische uitwerking te ondersteunen, is er nood aan een **leidraad** voor de opmaak van de **risico-evaluatie**. De Minaraad vraagt om die in overleg tussen de bevoegde overheid, de gemeenten, exploitanten van zwemwater op te maken en ook te voorzien in opleiding. Het is belangrijk dat deze leidraad tijdig beschikbaar is en dat het Agentschap Zorg en Gezondheid voldoende capaciteit kan inzetten om deze risico-evaluaties te beoordelen. Gemeenten stellen immers vast dat nu reeds vragen binnen komen om meer zwemwater aan te duiden.

Ook moet verduidelijkt worden wie de risico-evaluatie moet opmaken en wie de waterkwaliteit moet monitoren voor vrije zwemzones zonder exploitant. De Vlaamse overheid zou hierin een bijdrage kunnen leveren door de waterbeheerders en de monitoringsafdeling van de VMM een ondersteunende rol te geven.

Tenslotte vragen de raden om bij artikel 1 te verduidelijken dat de genoemde **openingsuren** op te vatten zijn als de openingsuren van de zwemzone. Dit kan belangrijk zijn om zwemzones in bestaande publieke recreatiedomeinen breder toegankelijk te maken: de openingsuren van de domeinen zijn immers ruimer dan die van de zwemzones.

Navolgend vraagt de Raad **om een evenwichtige evaluatie te voorzien**. In de nota valt op dat de Vlaamse Regering (nog) niet wil ingaan op de vraag om het algemeen verbod op zwemmen op te heffen, “*omdat de impact van het beleid op de cijfers inzake verdrinkingen en incidenten periodiek gemonitord moet worden*”. De Minaraad steunt de intentie om de **effecten** van het beleid beter te **monitoren**, maar wijst erop dat het aantal verdrinkingen geen éénduidige relatie heeft met de regelgeving inzake zwemmen in open water. Zo zijn de cijfers inzake verdrinking in Vlaanderen erg vergelijkbaar met de cijfers in Nederland², waar wél een soepelere regeling inzake zwemmen geldt. Er spelen dus andere factoren mee; experts wijzen onder andere op verdrinking thuis en de zwemvaardigheid van de bevolking³. Daarnaast beveelt de raad om in een monitoring of evaluatie niet enkel de negatieve, maar ook de positieve gevolgen⁴ van meer zwemgelegenheden in beeld te brengen.

² Zie bijlage

³ Zie oa <https://www.mulierinstituut.nl/actueel/verdrinkingen-in-nederland-kinderen-risicogroep-ongevallen-vaak-in-en-om-het-huis/>, <https://www.bruzz.be/veiligheid/na-de-verdrinking-van-brusselaar-open-water-maak-zwemveiligheid-verplicht-op-school-2022>

⁴ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/04/05/5-redenen-om-te-gaan-zwemmen-in-open-water/>

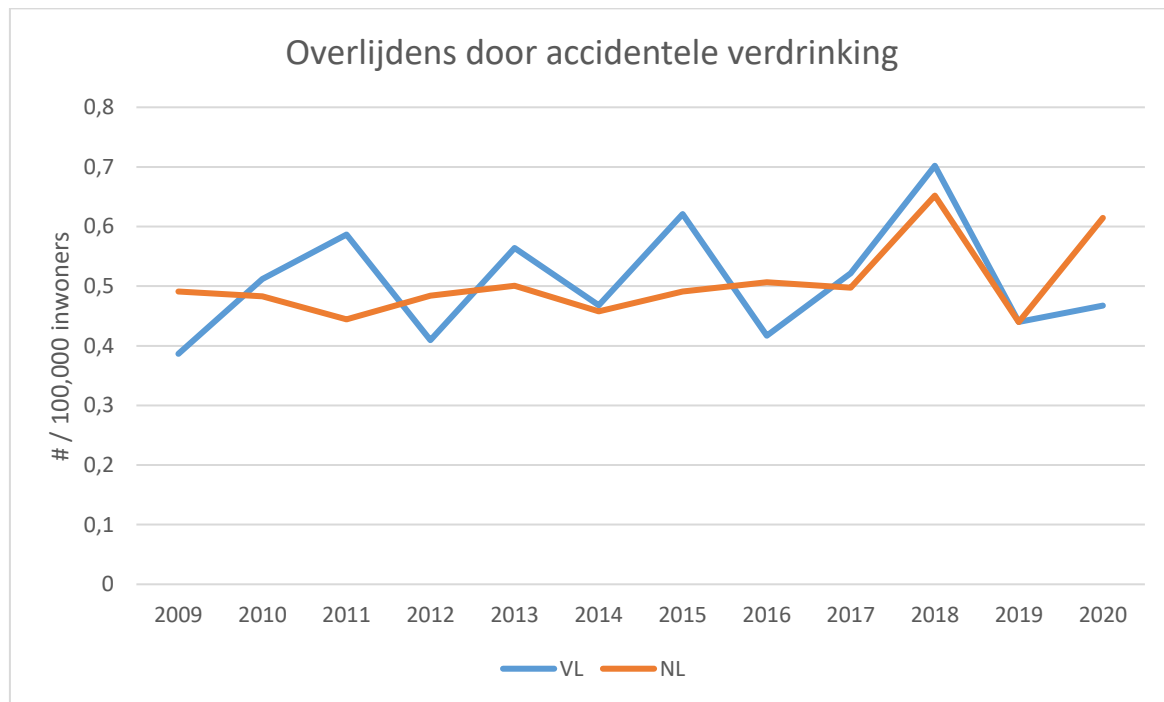
Overweeg ook acties binnen het sport- en onderwijsbeleid. Aansluitend bij de vaststellingen in de vorige paragraaf, wijst de Raad erop dat een beleid gericht op (veilig) zwemmen in open water, ook nood heeft aan gerichte acties in andere beleidsdomeinen, met name om de zwemvaardigheid te verhogen.

Hoogachtend,

Jan Verheeke
i.o.v. Walter Roggeman,
Voorzitter

Bijlage: vergelijking van de cijfers inzake verdrinking tussen Vlaanderen versus Nederland.

Accidentele verdrinkingen van inwoners uit Vlaanderen en Nederland, voor de periode 2009-2020. Suïcides en verdrinkingen van buitenlanders zijn niet meegenomen in deze cijfers.

Databronnen:

Vlaanderen:

- De cijfers over verdrinking opgevraagd zijn door Statbel aangeleverd per mail. De cijfers zijn afkomstig uit de [statistiek van de doodsoorzaken](#). Het aantal overlijdens is weergegeven ten gevolge van accidentele verdrinking of onderdompeling, zoals bepaald door de ICD-10 ([codes W65-W74](#)). Het gaat hier telkens om de onderliggende doodsoorzaak. De cijfers betrekking hebben op de woonplaats van de overledene, niet van de plaats van overlijden.
- Cijfers inwoners: <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolking-omvang-en-groei>

Nederland:

- Cijfers verdrinking: https://www.cbs.nl/-/media/_excel/2022/30/verdrinkingen-2021-nw10.xlsx
- Cijfers inwoners <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/bevolkingsteller>